

Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Kıskançlık ile Başa Çıkma Yöntemlerinin Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi

Examining the Methods of Coping with Jealousy in Romantic Relationships of University Students in Terms of Personality Traits

Büşra ASLAN CEVHEROĞLU
Ebru KARAKAŞ
Fatma Nur CAN
Esmâ ELMALI

Erzurum Teknik Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Psikoloji
Bölümü, Erzurum, Türkiye

Geliş Tarihi/Received: 30.04.2021
Kabul Tarihi/Accepted: 14.09.2021
Yayın Tarihi/Publication Date: 30.12.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Büşra ASLAN CEVHEROĞLU
E-mail: busra.aslan@erzurum.edu.tr

Atif: Aslan Cevheroğlu, B., Karakaş, E., Can, F. N., & Elmali, E. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Kıskançlık ile Başa Çıkma Yöntemlerinin Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Journal of Literature and Humanities*, 69, 80-85.

Cite this article as: Aslan Cevheroğlu, B., Karakaş, E., Can, F. N., & Elmali, E. (2022). Examining the Methods of Coping with Jealousy in Romantic Relationships of University Students in Terms of Personality Traits. *Journal of Literature and Humanities*, 69, 80-85.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ÖZET

Romantik ilişkilerin ön planda olduğu genç yetişkinlikte, ilişkilerin başlayıp sürdürülmesinde birçok faktör etkilidir. Kıskançlık, ilişkideki doyumu ve uyumu da etkileyen bu faktörlerden birisidir. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kıskançlık ile başa çıkma yöntemlerinin kişilik özellikleri açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 125'i kadın (%56,1), 98'i erkek (%43,9) olmak üzere 18-27 yaş aralığındaki 223 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada "Beş Faktör Kişilik Ölçeği" ve "Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma verileri için önce korelasyon analizi yapılmış ve anlamlı çıkan değişkenler ise regresyon analizine dahil edilmiştir. Regresyon analizi sonucunda nevrotik kişilik özelliğinin yapıcı iletişim ve yıkıcı kaçınan iletişim tarzlarını yordadığı, açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerinin ise rakip odaklı iletişim tarzını yordadığı görülmüştür. Araştırma bulguları ilgili literatür ışığında incelenmiş ve tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim Tarzları, Kıskançlık, Kişilik Özellikleri, Romantik İlişkiler

ABSTRACT

Romantic relationships have a higher importance in young adulthood, and many factors are effective in starting and maintaining these relationships. Romantic jealousy is one of these factors that also affect satisfaction and harmony in the relationship. The aim of the present study is to examine the methods of coping with jealousy of university students in terms of personality traits. The sample of the study consists of 223 university students between the ages of 18 and 27, of which 125 are female (56.1%) and 98 are male (43.9%). In the present study, "Big Five Personality Inventory" and "Communicative Responses to Jealousy Scale" were used. Correlation analysis was performed and regression analysis was applied to the variables that were found to be significant. As a result of the regression analysis, it was seen that neurotic personality trait predicted constructive communication and destructive-avoidant communication styles, while openness and mildness personality traits predicted opponent-oriented communication style. The research findings were examined and discussed in light of literature research.

Keywords: Communication Styles, Jealousy, Personality Traits, Romantic Relationships

Giriş

İnsan; doğası gereği yalnız yaşayamayan, başkalarıyla yakın ilişkiler arayan ve romantik bir ilişki kurarak yakınlık ihtiyaçlarını karşılayan bir varlıktır (Hoşoğlu & Sevim, 2019; Öngün, 2016; Öngün & Ünsal, 2018). Romantik ilişki; evli ya da evli olmayan bireyler arasında kurulan, bireylerin partnerine bağlanma, tutku ve yakınlık oluşturduğu bir birliktelik sürecidir (Sümer & Arıca, 2018). Bu ilişkiler çoğu zaman hoş yaşantılar, güzel duygular yaşatsa da her zaman doyum verici olmayabilir (Hoşoğlu & Sevim, 2019; Öngün & Ünsal, 2018). Bireylerin bir ilişkiyi başlatıp sürdürmesini sağlayan ilişkideki uyumunu ve

doyum vericiliğini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır (Varol, 2019). Bu faktörlerden birisi kıskançlıktır. Literatürde romantik ilişkilerde kıskançlık kavramının farklı tanımları bulunmaktadır. Kıskançlık, bireyin ilişkisinin gerçek ya da hayali bir rakip nedeniyle tehdit altında olduğunu hissetmesi ve buna bağlı olarak yaşadığı bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerdir (Guerrero & Andersen, 1996). Pines ve Friedman'a (1998) göre kıskançlık, kişinin önem verdiği bir ilişkide sorun yaşaması durumunda veya ilişkinin kaybedilmesine yol açabilecek bir tehlikenin hissedilmesi sonucunda oluşan karmaşık duygular ve tepkiler bütünüdür. Bireyin partnerine karşı duyduğu sevgi, onu kaybetmeye yönelik korkusu ya da olumsuz durum içerisindeki üzüntüsü başlıca duygusal tepkileri oluştururken; bireyin somut/hayali rakibinin yarattığı tehdit karşısında partnerine şüpheyle yaklaşım ilişkisinden endişe etmesi bilişsel tepkileri ve kıskançlık karşısında bireyin partnerine/rakibine karşı fiziksel/psikolojik şiddet uygulaması veya ilişkisini korumak amaçlı partneriyle rakibi arasındaki yakınlığı engellemeye çalışması ise davranışsal tepkileri oluşturur (Seçim, 2019; Varol, 2019). Literatürde kıskançlık ile ilgili pek çok araştırma yapılmasına rağmen, insanların kıskançlık duygusuyla nasıl başa çıktıkları konusunda sınırlı sayıda araştırma vardır. Pearlın ve Schooler (1978) başa çıkmayı "insanları sorunlu sosyal deneyimlerden psikolojik olarak zarar görmekten koruyan davranış" olarak tanımlamıştır. Bireyin kıskançlıkla nasıl başa çıktığının ya da kıskançlık yaşadığında gösterdiği tepkilerin kişilerarası ilişkilerden alınan doyum ve bu ilişkilerin sürmesi konusunda önemli olacağı düşünülmektedir. Kıskançlık yaşanması sonucunda partnerlerin birbirleriyle iletişim kurmaları ilişkideki belirsizliği azaltma konusunda işlevsel olmakla birlikte (McCroskey & Richmond, 1990), aynı zamanda ilişkiyi korumak ve devam ettirmek için de etkili bir yoldur (Knobloch ve ark., 2001).

Literatürde romantik ilişkilerde kıskançlıkla başa çıkmak için gösterilen iletişim tepkileri Guerrero ve ark. (2011) tarafından dört temel boyut üzerinde sınıflandırılmıştır. Buna göre; yapıcı iletişim, kişinin romantik ilişkisini sürdürmesi için ilişkideki sorunları açıklamak, tartışmak, telafi edici bir şekilde düzeltmeye çalışmak gibi bütünlendirici tutumları içerirken; yıkıcı iletişim, bireyin rakibine ve partnerine karşı fiziksel/psikolojik şiddet uygulamasını, partnerinin özel eşyalarını (telefon, bilgisayar vb.) karıştırmasını, bazen kıskançlığı inkar etmesini; kaçınan iletişim bireyin kıskançlık yaşadığında partnerinden duygusal veya fiziksel olarak uzaklaşmasını, iletişim kurmayı reddetmesini içerir (Guerrero ve ark., 2011). Rakip odaklı iletişim ise bireyin rakibi tehdit etmesi, partnerine rakibi ile ilgili olumsuz söylemlerde bulunması gibi daha çok rakibe yönelik olan davranışları içerir (Guerrero, 2014; Hoşoğlu & Sevim, 2019; Thompson, 1998). Türkiye' de yapılan çalışmada kaçınan iletişim boyutunda yer alan faktörlerin, yıkıcı iletişim boyutu altında yer almasının uygun olduğu görülmüş ve yıkıcı kaçınan başa çıkma tek boyut olarak ele alınmıştır (Hoşoğlu & Sevim, 2018).

Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlerin yanı sıra bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin romantik kıskançlık karşısında gösterilen tepkiler ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Kişilik, bireyin çevreye uyumunu belirleyen karakterinin, mizacının ve zekasının istikrarlı ve kalıcı bir organizasyonu olarak tanımlanabilir (Eysenck & Eysenck, 1985). Bireylerin ayırıcı özelliklerinin beş faktörde gruplanabileceğini savunan Büyük Beşli Kişilik Modeli en bilinen kişilik modellerinden biridir (Owen, 2021). McCrae ve John'un (1992) belirttiği gibi beş faktör modeli, geniş bir çerçevede yer alan kişilik gibi bir kavramın bütünlendirilmesi, kişilik özellikleriyle davranışlar arasındaki ilişkinin sistematik bir biçimde ele alınmasına olanak sağlaması ve kişiliği beş faktöre ayırarak genel bir tanımlama olanağı sunması açısından oldukça yararlıdır. Bu beş faktörlü kişilik özelliği kuramı; nevroitiklik, dışadönüklük, özdenetim, yumuşak başlılık ve açıklık adında beş temel boyutla birlikte incelenebilecek bir kuramdır (Costa & McCrae, 1992). Nevrotiklik, dış dünyayı tehditkar ve stresli bir şekilde algılayan bireyleri; çabuk kaygılanan, öfkelenen, gergin ve güvensiz olma eğilimi göstermeyi ifade eder (Buunk, 1997; De Raad & Mlacic, 2015; Durmaz & Ercan, 2019; Türkmen, 2019). Dışadönüklük, bireylerin aktif, canlı, neşeli ve sosyal olması gibi özellikleri içermektedir (De Raad & Mlacic, 2015; Durmaz & Ercan, 2019; Türkmen, 2019). Açıklık, yaşamsal ve zihinsel becerileri barındırır; yaratıcılık, merak ve entelektüel deneyimlere açık olmayı ifade eder (De Raad & Mlacic, 2015; Durmaz & Ercan, 2019; Türkmen, 2019). Yumuşak başlılık, bireyin diğer insanlar ile iletişimde sıcak, sevecen, yardımsever ve iş birliğine açık olmasıdır (De Raad & Mlacic, 2015; Durmaz & Ercan, 2019). Özdenetim ise literatürde "vicdanlı olma" ve "sorumluluk" olarak da bilinen, bireylerin bir hedefe yönelik davranışlarında planlı, disiplinli, düzenli ve çalışkan olmasını ifade etmektedir (De Raad & Mlacic, 2015; Durmaz & Ercan, 2019; Türkmen, 2019).

Literatürde kişilik özellikleri ile kıskançlık arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalarda, kıskançlığın güvensizlik, düşük benlik saygısı ve nevroitiklik gibi kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Mullen, 1994; Nadler & Dotan, 1992; Xiaojun, 2002). Kişilik özellikleri ve duygusal kıskançlık arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmanın sonucunda katılımcıların beş faktör kişilik ölçeğinin alt boyutları olan deneyime açıklık ve dışadönük kişilik özelliklerinin duygusal kıskançlığı anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur (Curun & Çapkın, 2014). Romantik ilişkiye sahip kişilerin birlikteliklerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için ilişki düzeyini tehdit edici faktörleri yok etmek veya bireylerin kıskançlık sorunları karşısında ne tür tekniklerle davranabileceğini bilmek önemli bir adım olarak görülmektedir (Genç & Topkaya, 2019).

Aktarılan bilgiler ışığında mevcut araştırmanın amacı, bireylerin kişilik özelliklerinin kıskançlık karşısında gösterdikleri tepkileri nasıl etkilediğini araştırmaktır. Bu kapsamda araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

1. Nevrotik kişilik özelliğine sahip bireyler yıkıcı kaçınan ve rakip odaklı iletişim tarzlarını benimsemektedir.
2. Dışadönük kişilik özelliğine sahip bireyler yapıcı ve rakip odaklı iletişim tarzını benimsemektedir.
3. Uyumlu kişiliğe sahip kişiler yapıcı iletişim tarzını kullanmaktadır.
4. Özdenetim kişilik özelliğine sahip bireyler yapıcı iletişim tarzını kullanmaktadır.
5. Deneyime açık kişiliğe sahip bireyler rakip odaklı iletişim tarzını kullanmaktadır.

Yöntemler

Katılımcılar

Bu araştırma çeşitli üniversitelerde eğitim gören 18–27 yaş aralığındaki bireyler ile yapılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 20,83'tür (S=1,67). Araştırma grubu 125 kadın (%56,1), 98 erkek (%43,9) olmak üzere 223 gönüllü katılımcıdan oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, “Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği,” “Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak internet ortamında çevrimiçi bir şekilde toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Formda cinsiyet ve ilişki durumuna ilişkin sorular sorulmuştur.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ): Katılımcıların kişilik özelliklerini belirleyebilmek için kullanılmıştır. BFKÖ, Benet Martinez ve John tarafından “Big Five Inventory” adıyla geliştirilmiş, Sümer tarafından Türkçeye çevrilmiş, sonra tekrar-çeviri yapılarak kültürlerarası bir çalışmada kullanılması sağlanmıştır (Sümer ve ark., 2005). Beşli likert tipi (1: Hiç katılmıyorum, 5: Tamamen katılıyorum) olan ölçek toplamda 44 madde içermektedir. Dışadönüklük, Özdenetim, Yumuşak başlılık, Açıklık ve Nevrotiklik olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte bulunan alt ölçekler için Cronbach alfa değerleri .64 ve .77 arasında değişmektedir. Ölçeğin mevcut örneklem için Cronbach alfa değeri .65 olarak bulunmuştur.

Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği (KKGİTÖ): Guerrero ve arkadaşları tarafından (1995) geliştirilen KKGİTÖ, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlığa karşı verdikleri tepkileri ölçmek için kullanılan bir ölçektir. KKGİTÖ, Hoşoğlu ve Sevim (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan, 7’li Likert tipli (1= Hiç, 7=Çok) ve toplamda 51 maddeden oluşan bir ölçektir. On bir alt ölçekten ve dört boyuttan oluşan bu ölçeğin boyut ve alt ölçekleri; Yapıcı iletişim boyutu, telafi edici ve bütünleştirici iletişim; Yıkıcı iletişim boyutu, şiddet içeren iletişim, partneri kıskandırmak, olumsuz iletişim; Rakip odaklı iletişim boyutu, rakiple iletişime geçmek, rakibi küçümseyici davranışlarda bulunmak, gözetlemek ve sahiplenme; Kaçınan iletişim boyutu, sessiz kalmak ve durumu inkar etmek olarak adlandırılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, ölçek Türk kültüründe, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlık karşısında göstermiş oldukları iletişim tepkilerini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilirliği tespit edilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçeğin mevcut örneklem için Cronbach alfa değeri .86 olarak bulunmuştur.

İşlem

Araştırma verileri internet üzerinden çevrimiçi toplanmış, katılımcılara uygulamaya başlamadan önce bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş, bu formda araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgilendirilme yapılmıştır. Katılımcılar bilgilendirilmiş onam formunu okuyup araştırmaya katılmayı kabul ettikten sonra araştırma sorularına ulaşabilmişlerdir. Uygulama yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Araştırma kapsamına alınan değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisini belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen istatistiklerin anlamlılığı .05 düzeyinde sınanmıştır. Bununla birlikte kıskançlık karşısında gösterilen iletişim tepkilerini hangi değişkenlerin yordadığını belirlemek amacıyla aşamalı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Daha önce yapılan korelasyon analizi sonucunda iletişim tepkileri ile anlamlı ilişkisi bulunan değişkenler regresyon analizine dahil edilmiştir.

Bulgular

Bu kısımda, verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların ölçeklerden aldığı puanların ortalaması ve standart sapma değerleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 2’de yapılan korelasyon analizleri incelendiğinde; yapıcı iletişim tarzı ile dışadönüklük, özdenetim, yumuşak başlılık, nevrotik kişilik yapılarının pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu görülmüştür (sırasıyla; $r = .15, p < .01$; $r = .18, p < .01$; $r = .18, p < .01$; $r = .23, p < .001$). Açıklık ile yapıcı iletişim tarzı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$). Yıkıcı kaçınan iletişim tarzı ile nevrotik kişiliğin pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür ($r = .21, p < .01$). Yıkıcı kaçınan iletişim tarzı ile dışadönüklük, yumuşak başlılık, özdenetim ve açıklık kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$). Rakip odaklı iletişim tarzı ile dışadönüklük, özdenetim, yumuşak başlılık, açıklık ve nevrotiklik kişilik yapıları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (sırasıyla; $r = .23, p < .001$; $r = .21, p < .01$; $r = .22, p < .01$; $r = .27, p < .001$; $r = .14, p < .05$).

Kıskançlık karşısında gösterilen yıkıcı kaçınan iletişim tepkisini hangi değişkenlerin yordadığını belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Daha önce yapılan korelasyon analizinde yıkıcı kaçınan iletişim tepkisi ile anlamlı ilişkili olan kişilik boyutu regresyon analizine dahil edilmiştir. Tablo 3’te yapılan regresyon analizi incelendiğinde; nevrotik kişiliğin ($F_{1-221} = 10,10, p < .01$) varyansa %4’lük katkı sağladığı görülmektedir.

Tablo 1.
Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği Ortalama Puanları

	Mean	Std. Sapma
İletişim tepkileri		
Yapıcı	41,80	9,73
Yıkıcı kaçınan	57,95	20,44
Rakip odaklı	79,47	11,87
BFKÖ		
Dışadönüklük	27,65	3,45
Özdenetim	31,92	3,35
Yumuşak başlılık	26,21	3,46
Açıklık	35,63	4,91
Nevrotiklik	25,01	3,48

Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 2.
Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği Arasındaki Korelasyonlar

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
İletişim tepkileri								
1.Yapıcı	1							
2.Yıkıcı kaçınan	,53***	1						
3. Rakip odaklı	,25***	,23***	1					
BFKÖ								
4. Dışadönüklük	,15*	,06	,23***	1				
5. Özdenetim	,18**	,01	,21**	,26***	1			
6.Yumuşak başlılık	,18**	,07	,22**	,26***	,29***	1		
7. Açıklık	,08	,07	,27***	,40***	,21**	,17**	1	
8. Nevrotiklik	,23***	,21**	,14*	,31***	,35***	,33***	,16*	1

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Kıskançlık karşısında gösterilen rakip odaklı iletişim tepkisini hangi değişkenlerin yordadığı belirlemek amaçlanmıştır. Daha önce yapılan korelasyon analizinde rakip odaklı iletişim tepkisi ile anlamlı ilişkili olan kişilik boyutları regresyon analizine dahil edilmiştir. Yapılan regresyon analizi kapsamında beş faktörlü kişilik ölçeğinin alt boyutları (açıklık, yumuşak başlılık) denkleme alınmıştır. Buna göre; açıklık kişilik özelliğinin ($F_{1-221} = 17,43$, $p < .001$) varyansa %7'lik katkı sağladığı görülmüştür. Yumuşak başlılık kişilik özelliğinin varyansa %3'lük bir katkıda bulunmasıyla birlikte açıklanan varyans %17'ye yükselmiştir ($F_{2-220} = 8,40$, $p < .01$).

Kıskançlık karşısında gösterilen iletişim tepkilerinin alt boyutu olan yapıcı iletişim tepkisini hangi değişkenlerin yordadığını belirlemek amacıyla daha önce yapılan korelasyon analizinde yapıcı iletişim tepkisiyle anlamlı ilişkili olan kişilik boyutu regresyon analizine dahil edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda nevroitik kişilik özelliğinin ($F_{1-222} = 12,64$, $p < .001$) varyansa %5'lik katkı sağladığı görülmüştür (Tablo 3).

Sonuç

Araştırma bulgularına göre bireylerin romantik kıskançlık ile başa çıkarken gösterdikleri tepkiler kişilik özelliklerine göre farklılaşmaktadır. Buna göre nevroitiklik, açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerinin kıskançlık karşısında gösterilen yıkıcı kaçınan iletişim tarzını yordamaktadır. Diğer bir deyişle nevroitik kişiliğe sahip bireylerin romantik ilişkilerinde kıskançlık yaşadığında yıkıcı kaçınan tepki gösterdikleri görülmüştür. Genel olarak, nevroitik bireylerin, daha az nevroitik bireylerden daha fazla kıskançlık yaşadıkları literatürde pek çok araştırmada işaret edilen bir bulgudur (Melamed, 1991; Xiaojun, 2002). Kişilik özellikleri ve romantik ilişkiler ile ilgili yapılan bir çalışmada; nevroitik kişiliğe sahip bireylerin ilişkilerinde duygusal açıdan daha kırılğan ve hassas oldukları belirtilmiştir (Kaya & Karahasanoğlu, 2019). Araştırmalar nevroitik bireylerin duygusal dengelerinin düşük olduğu, uzun süreli stres ve olumsuz duygulanımlar yaşamaya eğilimli olduklarını ve duygularının stabil düzeyde olmadığını göstermektedir (Bruck & Allen, 2003; Karahasanoğlu, 2016). Bu kişilerin ilişki kurmakta ve kurdukları ilişkilere bağlanma konusunda zorluk yaşamalarının yıkıcı kaçınan iletişim tarzını kullanmalarına neden olabileceği düşünülebilir. Ayrıca nevroitik bireyler, gerçekçi olmayan düşünme biçimlerine sahip olmaları, öz saygılarının düşük olması ve dürtü mekanizmalarının yeterince gelişmemiş olması (Solmuş, 2004) nedeniyle de yıkıcı kaçınan iletişim tarzını kullanıyor olabilirler. Benzer şekilde, Dijkstra ve Barelds (2008) nevroitik bireylerin partnerlerinin potansiyel sadakatsizliği hakkında daha fazla endişe yaşadıklarını, partnerlerinin karşı cins ile ilişki kurmasını önlemeye çalıştıklarını ve partnerleri karşı cins ile ilişki kurduğunda daha yoğun tepki verdiklerini belirtmiştir. İlişkilerinde kırılğan, hassas ve endişeli olan nevroitik bireyler, kıskançlık yaşadıklarında partnerleri ile daha fazla tartışma yaşayabilir, tehdit, suçlama ya da sessiz kalma gibi yıkıcı kaçınan iletişim tepkileri gösterebilirler. Hollanda'da yapılan diğer bir araştırmada kıskançlıkla başa çıkmada kullanılan iletişim tarzları ele alınmış ve nevroitik kişilerin ilişkilerinde daha çok yıkıcı kaçınan tutumlar sergiledikleri görülmüştür (Buunk, 1997).

İlgili literatürden farklı olarak mevcut araştırmada nevroitiklik kişilik özelliğinin aynı zamanda yapıcı iletişim tarzını da yordadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle, nevroitik bireyler kıskançlık yaşadıklarında ilişkilerini korumak için partnerlerini suçlamadan duygularını ve düşüncelerini içtenlikle paylaşmak, iyi bir partner olmaya çalışmak gibi yapıcı iletişim tepkileri göstermektedir. Nevrotiklik kişilik özelliğinin hem yıkıcı kaçınan hem de yapıcı iletişim tarzını yordaması nevroitiklik ile kıskançlık karşısında gösterilen iletişim tepkileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenlerden etkilendiğini düşündürmektedir. Nevrotik bireylerin romantik ilişkilerinde bağlanma stillerine bakıldığında, genellikle partnerlerine kaygılı bağlandıkları görülmüştür (Atak & Taştan, 2012). Bu bireylerin partnerlerini kaybetme korkusu yaşamaları nedeniyle, ilişkide bir sorun yaşadıklarında karşılıklı konuşarak ve partnerini dinleyerek çözüm bulmaya çalışabilecekleri, bu durumun bireylerin yıkıcı kaçınan iletişim tarzının yanında yapıcı iletişim tarzlarını da kullanmasını açıklayabileceği düşünülmektedir. Bu

Tablo 3.
Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkilerini Yordayan Değişkenlerin Regresyon Analizi
Yıkıcı Kaçınan İletişim Tarzı

	R	Adjusted R ²	Beta	T	F
Nevrotiklik	,21	,04	,21	3,17**	10,10**
Rakip Odaklı İletişim Tarzı					
	R	Adjusted R ²	Beta	t	F
Açıklık	,270	,69	,238	3,68***	17,435***
Yumuşak başlılık	,327	,99	,187	2,89**	8,405**
Yapıcı İletişim Tarzı					
	R	Adjusted R ²	Beta	t	F
Nevrotiklik	,233	,050	,233	3,555***	12,638***

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$.

bulguların yanı sıra duyguları aşırı değişiklik gösteren bu kişilerin ilişkilerinde daha sahiplenici oldukları da araştırmalar tarafından desteklenmiştir (Woll, 1989). Literatürde de belirtildiği gibi bireyci bir kültür olmaktan çok toplulukçu bir kültür olan kültürümüzde (İma- moğlu, 1998), ilişkilerde partnerlerin benzer düşüncelerde olmalarının sahiplenme duygusunu arttırdığı, sahiplenmenin de tarafların birbirlerine olan bağlılığını pekiştirip ilişki doyumunu olumlu etkilediği düşünülmektedir (Sarı & Owen, 2016). Bu sebeple düşük duygusal dengeye sahip olan bireyler de partneri sahiplenme düşüncesiyle karşıdakiyle benzer düşünerek kıskançlık durumunda daha yapıcı bir iletişim tarzı benimseyebilir. Araştırmamızda nevrotik bireylerin hem yapıcı hem de yıkıcı kaçınan iletişim tarzlarıyla ilişkili olması bu kişilerin duygusal dengelerinin düşük olmasına da bağlanabilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bulgular incelendiğinde; açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerine sahip bireylerin kıskançlık yaşadıklarında rakip odaklı iletişim tarzını kullandıkları görülmüştür. Rakip odaklı tepkilerde rakiple direkt olarak iletişim kurulabildiği ve bu iletişim türünde rakip olarak düşünülen bireyi partnerden uzak durması için uyarma davranışı ve rakiple yüzleşme fırsatı söz konusuyken, partnerin ise bu durumun dışında bırakıldığı bilinmektedir (Aksoy, 2019; Guerrero, 2014; Hoşoğlu & Sevim, 2019; Thompson, 1998). Bireylerin kıskançlıkla başa çıkmada rakiple iletişim içerisinde olmaya çalışmak veya partnerin rakiple olan iletişimini sınırlandırmak gibi rakip odaklı iletişim tarzı sergiledikleri görülmüştür (Guerrero & Andersen, 1998; Guerrero ve ark., 2011). Costa ve McCrae (1992) yumuşak başlılık puanları yüksek olan kişilerin düşük puanlara sahip olanların aksine, başkalarıyla daha işbirlikçi bir etkileşim tarzına sahip olduklarını belirtmektedir. Bu yüzden mevcut romantik ilişkisinde söz konusu rakip ile yüzleşmek, onunla konuyu tartışmak gibi yeni deneyimleri de kolayca yaşayabildikleri düşünülebilir. Basım ve ark. (2009) yaptığı araştırmada kişilerarası çatışma çözme tutumlarını ele almış, yumuşak başlılık puanları yüksek bireylerin yüzleşme tutumunu sergilediklerini; yumuşak başlılık puanları düşük ve içedönük bireylerin ise yüzleşmeden kaçtıklarını belirtmiştir. Bu bulgu da göz önüne alındığında, yumuşak başlılık kişilik özelliğine sahip kişilerin romantik kıskançlık yaşadıklarında, bu sorunu çözmede rakip ile yüzleşme davranışlarını sergilemeleri beklenen bir sonuçtur. Thompson (1998) yumuşak başlılık puanları yüksek olan katılımcıların kıskançlık duygularından kaçınmadığını ve aktif başa çıkma yöntemleri kullandıklarını belirtmiştir. Aktif stratejileri kullanan kişiler partnerle olan ilişkiyi kurtarmaya çalışır ve kıskanç duygularla yapıcı bir şekilde çalışır. Bu nedenle, bu kişilerin duygularını ifade ettiği ve rakip olarak gördüğü kişilerle iletişim kurarak sorunu çözmeye çalıştığı düşünülebilir.

Açıklık faktöründen alınan yüksek puanlar ise, duyarlılık, kişinin duygularına dikkat etme ve açık fikirlilik ile ilişkilidir (Costa & McCrae, 1992). Açıklık puanları yüksek olan kişiler kendi duygularına karşı daha duyarlı ve dikkatli olma eğilimindedir. Ayrıca başkalarına karşı duyarlı ve başkalarının duygularına karşı dikkatli olabilirler. Bu kişiler daha açık fikirli oldukları için olası bir kıskançlık durumunda rakiple iletişim kurmaktan kaçınmayabilirler. Bunun yanı sıra, Şahin ve ark. (2009) kişilerin kendilerine dair algılamalarının olumlu olması durumunda, yüzleşme davranışlarının da arttığını söylemiştir. Buna bağlı olarak; yüzleşme davranışının ilişkili olduğu açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerine sahip bireylerin olumlu benlik algılarına sahip oldukları ve rakip olarak gördükleri kişiler ile yüzleşmekten korkmadıkları söylenebilir. Bu çatışma çözme sürecinden ve yaşadıkları kıskançlıktan kurtulma yolunda en başta kendilerine karşı algıları olumlu olduğundan diğer bireylere de sevecenlikle yaklaşabilir, bu nedenle de yeni ve entelektüel deneyimlerden korkmayabilirler.

Sonuç olarak; bu araştırmada bireylerin romantik kıskançlıkla başa çıkmada kullandıkları iletişim tarzlarının kişilik özellikleri açısından nasıl değişkenlik gösterebileceği üzerinde çalışılmıştır. Literatürde bu değişkenlerle yapılan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Romantik kıskançlığın ilişkilere verdiği zarar da düşünülerek bireylerin bu gibi durumlarda en doğru iletişim tarzını kullanabilmeleri ve ilişkilerinin sağlığını koruyabilmeleri amacıyla müdahaleler yapılması önerilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – E.E.; Tasarım – E.K., E.E., F.C.; Denetleme – B.A.C.; Kaynaklar – F.C., E.K., E.E.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – E.K., E.E., F.C.; Analiz ve/veya Yorum – B.A.C.; E.K.; Literatür Taraması – B.A.C., E.K., E.E., F.C.; Yazıyı Yazan – B.A.C., E.K., E.E., F.C.; Eleştirel İnceleme – B.A.C.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – E.E.; Design – E.K., E.E., F.C.; Supervision – B.A.C.; Resources – F.C., E.K., E.E.; Data Collection and/or Processing – E.K., E.E., F.C.; Analysis and/or Interpretation – B.A.C.; E.K.; Literature Search – B.A.C., E.K., E.E., F.C.; Writing Manuscript – B.A.C., E.K., E.E., F.C.; Critical Review – B.A.C.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Kaynaklar

- Aksoy, N. E. (2019). *Evli kadınların evlilik doyumları, romantik kıskançlık durumları ve kaygı düzenleme arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520–546.
- Basım, H. N., Çetin, F., & Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 20–34.
- Bruck, C. S., & Allen, T. D. (2003). The relationship between big five personality traits, negative affectivity, type a behavior, and work–family conflict. *Journal of Vocational Behavior*, 63(3), 457–472. [CrossRef]

- Buunk, B. P. (1997). Personality, birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23(6), 997–1006. [CrossRef]
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. Jr. (1992) Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 653–665. [CrossRef]
- Curun, F., & Çapkin, M. (2014). Romantik kıskançlığın bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(1), 1–22.
- De Raad, B., & Mlacic, B. (2015). Big five factor model, theory and structure. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2, 559–566.
- Dijkstra, P., & Barelds, D. P. H. (2008). Self and partner personality and responses to relationship threats. *Journal of Research in Personality*, 42(6), 1500–1511. [CrossRef]
- Durmaz, E., & Ercan, H. (2019). Beliren yetişkinlikte aşk stillerinin demografik değişkenler, ana babaya bağlanma ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, 6(1), 98–110.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, M. W. (1985). *Eysenck personality questionnaire-revised (EPQ-R)* [Database record]. APA PsycTests.
- Genç, C., & Topkaya, N. (2019). Romantik ilişki yaşayan bireylerde çok boyutlu kıskançlık ile ilişkili değişkenler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1447–1483.
- Guerrero, L. K. (2014). Jealousy and relational satisfaction: Actor effects, partner effects, and the mediating role of destructive communicative responses to jealousy. *Western Journal of Communication*, 78(5), 586–611. [CrossRef]
- Guerrero, L. K., & Andersen, P. A. (1996). Jealousy experience and expression in romantic relationships. *Handbook of Communication and Emotion*. Academic Press.
- Guerrero, L. K., & Andersen, P. A. (1998). The dark side of jealousy and envy: Desire, delusion, desperation, and destructive communication. In B. H. Spitzberg & W. R. Cupach (Eds.), *The dark side of close relationships*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Guerrero, L. K., Andersen, P. A., Jorgensen, P. F., Spitzberg, B. H., & Eloy, S. V. (1995). Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring communicative responses to romantic jealousy. *Western Journal of Communication*, 59(4), 270–304. [CrossRef]
- Guerrero, L. K., Hannawa, A. F., & Babin, E. A. (2011). The communicative responses to jealousy scale: Revision, empirical validation, and associations with relational satisfaction. *Communication Methods and Measures*, 5(3), 223–249. [CrossRef]
- Hisli-Şahin, N., Basım, H. N., & Çetin, F. (2009). Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kendilik algısı ve kontrol odağı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 153–163.
- Hoşoğlu, R., & Sevim, S. (2018). Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 2(2), 119–137.
- Hoşoğlu, R., & Sevim, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlıkla başa çıkma biçimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 149–179.
- Imamoğlu, E. O. (1998). Individualism and collectivism in a model and scale of balanced differentiation and integration. *Journal of Psychology*, 132(1), 95–105. [CrossRef]
- Karahasanoğlu, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin cinsiyet ve mevcut ilişki durumu bağlamında incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, F. Ş., & Karahasanoğlu, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 51–62.
- Knobloch, L. K., Solomon, D. H., & Cruz, M. G. (2001). The role of relationship development and attachment in the experience of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 8(2), 205–224. [CrossRef]
- McCrae, R. R., & John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175–215. [CrossRef]
- McCroskey, J. C., & Richmond, V. P. (1990). Willingness to communicate: Differing cultural perspectives. *Southern Communication Journal*, 56(1), 72–77. [CrossRef]
- Melamed, T. (1991). Individual differences in romantic jealousy: The moderating effect of relationship characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 21(5), 455–461. [CrossRef]
- Mullen, P. E., & Martin, J. (1994). Jealousy: A community study. *British Journal of Psychiatry*, 164(1), 35–43. [CrossRef]
- Nadler, A., & Dotan, I. (1992). Commitment and rival attractiveness: Their effects on male and female reactions to jealousy-arousing situations. *Sex Roles*, 26–26(7–8), 293–310. [CrossRef]
- Öngün, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin romantik ilişkileri üzerine etkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öngün, E., & Ünsal, G. (2018). Üniversite yaşamında yakın ilişkiler ve istismar. *JAREN/Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 4(1), 52–58.
- Owen, F. K. (2021). Büyük beşli modeli ve psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 80–99.
- Pearlin, L. I., & Schooler, C. (1978). The structure of coping. *Journal of Health and Social Behavior*, 19(1), 2–21. [CrossRef]
- Pines, A. M., & Friedman, A. (1998). Gender differences in romantic jealousy. *Journal of Social Psychology*, 138(1), 54–71. [CrossRef]
- Sarı, T., & Korkut-Owen, F. (2016). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumu üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204–216.
- Seçim, G. (2019). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldığı istismar davranışları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 527–543.
- Solmuş, T. (2004). *İş yaşamında duygular ve kişilerarası ilişkiler: Psikoloji penceresinden insan kaynakları yönetimi* (1. Basım). Beta Yayıncılık.
- Sümer, N., Lajunen, T., & Özkan, T. (2005). Big five personality traits as the distal predictors of road accident involvement. In G. Underwood (Ed.), *Traffic and transport psychology: Theory and application*. Elsevier.
- Sümer, S., & Arıcak, T. (2018). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thompson, T. (1998). Coping with jealousy: Effects of personality, gender and intensity of jealousy. *Western Kentucky University Top Scholar*, 1(8), 1–41.
- Türkmen, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinde kişilik özellikleri, depresif belirtiler ve öfke ifade biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Varol, D. (2019). *Beliren yetişkinlerde romantik kıskançlığın, narsistik kişilik özellikleri, reddedilme duyarlılığı ve sosyal yetkinlik beklentisi bağlamında incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Woll, S. B. (1989). Personality and relationship correlates of loving styles. *Journal of Research In Personality*, 23(4), 480–505. [CrossRef]
- Xiaojun, W. (2002). Relationship between jealousy and personality. *Acta Psychologica Sinica*, 34(2), 66–73.